

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 22/00

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu predbežne prerokoval podnet [REDACTED], bytom [REDACTED] [REDACTED], na začatie konania vo veci porušenia jeho ústavných práv zakotvených v čl. 2 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojitosti so zmarením referenda prezidentom Slovenskej republiky v roku 1998 a takto

r o z h o d o l :

Podnet [REDACTED] na začatie konania o d m i e t a ako zjavne neopodstatnený.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Dňa 24. 2. 2000 [REDACTED], bytom [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „navrhovateľ“), podal na Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) „Podanie“ vo veci porušenia jeho ústavných práv zakotvených v čl. 2 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojitosti so zmarením referenda prezidentom Slovenskej republiky v roku 1998.

Konkrétne uviedol, že „Podanie proti prezidentovi“ podáva v zmysle čl. 32 ústavy. Namietal, že prezident úmyselne zmaril referendum, že petíciu podpísal aj on

a že jeho rozhodnutie je protiústavné. Poukázal na povinnosti prezidenta vyplývajúce z čl. 95 ústavy a tvrdil, že „protiústavné odňatie ústavných práv občanov, ktorí podpísali petíciu, je zločin prezidenta, je to zrada občanov, je to velezrada !“

II.

Ústavný súd začne konanie, ak podá návrh oprávnená osoba o. i. v prípadoch ustanovených v čl. 127, resp. môže začať konanie aj na podnet právnických alebo fyzických osôb, ak namietajú porušenie svojich práv (čl. 130 ústavy). Navrhovateľ uviedol, že „Podanie proti prezidentovi“ podáva v zmysle čl. 32 ústavy.

Ústavný súd predovšetkým poznamenáva, že čl. 32 ústavy, ktorý upravuje základné právo na odpor, nie je ustanovením, o ktoré možno opierať podanie, ktorého cieľom je dosiahnutie začatia konania pred ústavným súdom. Preto podanie, ktoré by bolo založené len na tomto článku, by v žiadnom prípade nemohlo viesť k začatiu konania pred ústavným súdom.

Vychádzajúc z celkového obsahu podania však ústavný súd nemal pochybnosti, že navrhovateľ sa ním domáhal začatia konania pred ústavným súdom vo veci porušenia jeho ústavných práv, tak ako to predpokladá čl. 130 ústavy. Ústavný súd považoval toto podanie po obsahovej stránke za vyhovujúce ustanoveniu § 20 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktoré upravuje náležitosti návrhu a ktoré platí aj pre podanie podnetu (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Podľa obsahu ho ústavný súd považoval skôr za podnet na začatie konania podľa čl. 130 ods. 3 ústavy než za sťažnosť podľa čl. 127 ústavy. Preto bez toho, aby sa tým dotkol rozsahu preskúmania namietaného porušenia ústavy, podanie navrhovateľa posudzoval vcelku ako podnet. K tomu ústavný súd poznamenáva, že v konečnom dôsledku sa výsledok posúdenia podania z hľadiska jeho opodstatnenosti nemôže v danej veci odlišovať v závislosti od toho, podľa ktorého z uvedených článkov sa pri jeho posudzovaní bude postupovať.

Ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa (§ 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde). „Návrhy (...) zjavne neopodstatnené (...) môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania (...)“ (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že o zjavnej neopodstatnenosti podnetu možno hovoriť tiež vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu tohto základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, pre nedostatok priamej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo (*mutatis mutandis*, I. ÚS 66/98).

Navrhovateľ namietal porušenie jeho ústavných práv zakotvených v čl. 2 ods. 1 ústavy, podľa ktorého „štátna moc pochádza od občanov, ktorí ju vykonávajú prostredníctvom svojich volených zástupcov alebo priamo“. Za porušenie jeho práv podľa tohto článku navrhovateľ považoval „zmarenie referenda v roku 1998“, na vyhlásenie ktorého podpísal petíciu. Podľa jeho názoru prezident Slovenskej republiky v tomto prípade konal v rozpore s čl. 95 ústavy, podľa ktorého „referendum vyhlasuje prezident Slovenskej republiky, ak o to petíciou požiada aspoň 350 000 občanov (...), a to do 30 dní od prijatia petície občanov (...)“.

Navrhovateľ uvádzanú petíciu občanov bližšie nekonkretizoval a okrem označenia čl. 95 ústavy nekonkretizoval ani namietanú protiústavnosť konania prezidenta republiky. Porušenie namietaných práv podľa čl. 2 ods. 1 ústavy založil len na skutočnosti, že prezident republiky nevyhlásil petíciou požadované referendum, čím podľa jeho názoru konal v rozpore s povinnosťou, ktorú má podľa čl. 95 ústavy.

Ústavný súd nepovažuje za nevyhnutné vyjadriť sa v danej veci k otázke, či z článku 2 ods. 1 ústavy možno priamo vyvodiť samostatné základné právo navrhovateľa, a v prípade kladného stanoviska, aký je jeho presný obsah, pokiaľ ide o tú časť ustanovenia tohto článku, podľa ktorej občania „vykonávajú (štátnu moc) priamo“. Totiž ani za predpokladu, že z tohto ustanovenia možno bez väzby na základné práva zaručené v druhej hlave ústavy (napr. v čl. 27 ods. 1, čl. 30 ods. 1) vyvodiť samostatné základné právo navrhovateľa na výkon štátnej moci formou referenda, tak ako to tvrdí navrhovateľ, jeho porušenie nemožno založiť len na tej

skutočnosti, že prezident Slovenskej republiky, ktorému ako jedinému podľa ústavy patrí právo referendum vyhlásiť, referendum na základe petície občanov v zmysle čl. 95 ústavy nevyhlásil.

Účelom referenda je zabezpečiť občanom štátu – ako nositeľovi primárnej (originálnej) moci-, aby bezprostredne spolupôsobili pri tvorbe štátnej vôle. V demokratickom parlamentnom systéme, tak ako je zakotvený aj v Ústave Slovenskej republiky, však občania sami uznávajú, že ich originálna moc je obmedzená ústavou, ktorú prijal ústavodarný orgán a ktorému občania delegovali svoju moc. Ak Ústava Slovenskej republiky na jednej strane priznáva občanom právo rozhodovať o niektorých zásadných otázkach týkajúcich sa verejného záujmu priamo v referende (čl. 93 ods. 2), na druhej strane toto ich právo zároveň obmedzuje tak, že vyslovuje zákaz, aby niektoré otázky, tak ako napr. otázky základných práv a slobôd, boli predmetom referenda (čl. 93 ods. 3), resp. zakazuje referendum o tej istej veci opakovať do uplynutia troch rokov od jeho vykonania (čl. 99 ods. 2) (*mutatis mutandis*, II. ÚS 31/97). Teda základné právo občanov na výkon štátnej moci formou referenda nie je absolútnej povahy, vzniká a realizuje sa iba v rámci podmienok ustanovených ústavou.

Z Ústavy Slovenskej republiky, konkrétne z jej článku 95, vyplýva, že toto právo je podmienené rozhodnutím prezidenta republiky o vyhlásení referenda. Prezident republiky nemôže zmariť referendum, ktoré pred jeho vyhlásením ešte neexistuje. Preto takéto tvrdenie navrhovateľa nemá žiadne opodstatnenie. Navrhovateľovi ako signatárovi príslušnej petície mohlo po jej predložení prezidentovi republiky vzniknúť len právo, aby prezident republiky o vyhlásení referenda rozhodol v súlade s ústavou.

Z toho vyplýva, že prezident republiky, ktorému je predložená petícia so žiadosťou o vyhlásenie referenda podľa čl. 95 ústavy, je povinný ju najprv posúdiť z hľadiska jej formy a obsahu, teda preskúmať, či sa na ňu prípadne nevzťahuje ústavný zákaz. Ústava teda ukladá prezidentovi republiky nielen povinnosť, ale aj zodpovednosť za vyhlásenie referenda na základe petície občanov (PL. ÚS 42/95). V tejto súvislosti ústavný súd už konštatoval, že ústava neobsahuje právo fyzickej osoby (občana) na vyhlásenie referenda, a preto je neopodstatnené tvrdenie, že

prezident republiky nevyhlásením referenda porušil občianske práva vyplývajúce z čl. 95 ústavy. Z tohto článku možno vyvodit', že petícia 350 000 občanov je jednou z dvoch podmienok, splnenie ktorých je potrebné na vyhlásenie referenda. Na druhej strane nie je možné z neho vyvodit' žiadne iné občianske právo než právo určitého počtu občanov požiadať petíciou o vyhlásenie referenda (I. ÚS 38/94).

Na základe uvedeného možno teda konštatovať, že výkonu petičného práva navrhovateľa podľa čl. 95 ústavy nezodpovedá zákonná povinnosť prezidenta republiky vyhlásiť referendum bez ohľadu na splnenie ústavných podmienok. Preto medzi označeným nevyhlásením referenda prezidentom republiky a základným právom, ktorého porušenie namietal navrhovateľ, nie je priama súvislosť.

Z týchto dôvodov bolo potrebné podnet navrhovateľa po jeho predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietnuť ako zjavne neopodstatnený.

P o u č e n i e: Proti tomuto uzneseniu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. mája 2000